

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

ב' חשון תשפ"ה
03 נובמבר 2024

לכבוד,

יו"ר וחברי ועדת השרים לענייני חקיקה

**הנדון: הצעת חוק לתיקון דיני הבחירות לרשויות המקומיות (הוראת שעה),
התשפ"ה-2024**

שלום רב,

ב-18.2.2025 יתקיימו בחירות לשש רשויות מקומיות בצפון המדינה. **ברצוננו להביע את תמיכתנו בהצעת החוק שבנדון**, העוסקת בהיבטים שונים הנוגעים לבחירות אלה.

להלן הפירוט, בתמצות רב:

1. **אנחנו מסכימים כי מבחינה מהותית לא מדובר בבחירות מיוחדות אלא כחלק מהבחירות הכלליות לרשויות המקומיות:** הן משום שאכן מדובר בבחירות שנדחו שוב ושוב ממועדן המקורי באוקטובר 2023; הן משום שלא מדובר בבחירות מיוחדות ברשות אחת בלבד אלא בבחירות שיערכו בשש רשויות, ומנקודת מבט זו מוצדק שהמדינה תשקיע בבחירות אלה יותר יותר משאבים בהשוואה לבחירות מיוחדות הנערכות ברשות אחת בלבד.

2. על כן יש מבחינה עקרונית להשוות ככל הניתן את הזכויות והתנאים הנלווים לבחירות הנ"ל לאלו הנלווים לבחירות הכלליות לרשויות המקומיות. הכוונה במיוחד לכללים הנוגעים לזכות לבחור, שהיא זכות דמוקרטית בסיסית.

3. יתר על כן, כפי שיפורט מיד, בבחירות אלה ניצבים המצביעים בפני קשיים מיוחדים בבואם לממש את זכותם לבחור, הנובעים מהממצב הביטחוני במדינה בשנה האחרונה (מאז המתקפה הרצחנית של חמאס ב-7.10.2023). לכן חובתה של המדינה לא רק לשמור על זכותם לבחור, אלא גם לסייע להם באופן פעיל להתגבר על חסמים העלולים להקשות על מימוש זכות זו. צעדים כאלה נחוצים גם כדי למנוע פגיעה בעיקרון השוויון בבחירות – למשל לרעת בעלי זכות בחירה שאין להם משאבים הדרושים כדי לממש את זכות ההצבעה (בעיקר משאבי זמן וכסף הדרושים לצורך נסיעה למקומות קלפי מרוחקים או להיעדרות ממקום העבודה ביום הבחירות – ר' להלן).

4. הצעת החוק מציעה שלוש סוגיות שבהן עלולה הזכות לבחור להיפגע בבחירות המקומיות שיתקיימו בפברואר 2025:

- יום שבתון – כרגע, בחירות פברואר 2025 לא מוגדרות כיום שבתון, בניגוד ליום הבחירות הכלליות לרשויות המקומיות (הכוונה לשבתון הן בתחומי הרשות והן לכל בעלי זכות הבחירה ברשות, גם אם הם עובדים מחוץ לרשות). אם יום הבחירות לא מוגדר כיום שבתון, הדבר מקשה על מימוש זכות ההצבעה בכל מערכת הבחירות; אך במערכת הבחירות הנוכחית קושי זה עלול להיות גדול במיוחד – משום שרבים

אמיר אלשטיין

יו"ר הוועד המנהל

הנשיא העשירי ראובן ריבלין

יו"ר של כבוד

יוחנן פלסנר

נשיא

ברנרד מרכוס

יו"ר בינלאומי

חברי הוועד המנהל

עו"ד ליאת אהרנסון

אלי גרונר

פרופ' ורד וניצקי-סרוסי

ד"ר חן ליכטנשטיין

מזל מועלם

שגריר לשעבר סלי מרידור

פרופ' פאדיה נאסר אבו-אלהיג'א

עו"ד אבי פישר

ד"ר מיכל צור

יוסי קוצ'יק

המועצה הבינלאומית

פרופ' רונלד דניאלס, יו"ר

השופטת רוזלי סילברמן אבלה, קנדה

אן אפלבוואם, ארה"ב

פרופ' ורנון בוגדנור, בריטניה

השופטת דורית ביניש, ישראל

השופט סטיבו בריי, ארה"ב

ד"ר ג'וזף ג'וזפה, גרמניה

פרופ' משה הלברטל, ישראל

פרופ' מייקל וולצר, ארה"ב

פרופ' רוברט מנוקין, ארה"ב

פרופ' כריסטוף מרקושיס, גרמניה

ד"ר שרון נריאן, ארה"ב

השופט אברהם סופר, ארה"ב

ברט סטפנס, ארה"ב

פרופ' אדווין קוסטר, קנדה

פרופ' גרהרד קספר, ארה"ב

פרופ' יהודה ריינהרץ, ארה"ב

פרופ' גבריאלה שלו, ישראל

סגני נשיא

פרופ' סוזי נבות, מחקר

פרופ' קרנית פלוג, מחקר

ד"ר ישי ג'סי [ג'סי] פרס, אסטרטגיה

עמיתים בכירים

פרופ' איתי אטר

פרופ' תמר הרמן

פרופ' נתן זוסמן [אורח]

פרופ' עמית כהן

מר תומר לוטן [אורח]

פרופ' יותם מרגלית

פרופ' דניאל סטעמן

פרופ' בני פורת

פרופ' מרדכי קרמניצר

פרופ' גדעון רהט

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר

פרופ' יובל שני

מייסדים

ד"ר אריק ברמון

מוזכר המדינה ג'ורג' שולץ (1920-2021)

מהבוחרים הם מפונים אשר מתגוררים הרחק מהקלפיות, חלקם אף מחוץ לריכוזי המפונים, ולכן יידרשו להשקיע משאבי זמן ניכרים הרבה יותר על מנת להצביע בבחירות, ובין היתר להיעדר מעבודתם לזמן ממושך לצורך כך. גם אם יוצבו קלפיות בריכוזי המפונים, ואפילו אם יתווספו קלפיות במקומות אחרים ברחבי במדינה כפי שמציעה הצעת החוק, עדיין הקלפיות של בוחרים רבים יהיו רחוקות ממקום מגוריהם. לכן, **בדומה לנאמר בהצעת החוק, אנו סבורים שיש להגדיר גם את יום הבחירות שיתקיימו בפברואר 2025 כיום שבתון.**

- מיקום הקלפיות (לאזרחים) – כאמור, התושבים שפוננו מהרשויות שבהן ייערכו הבחירות מתגוררים במקומות שונים ברחבי הארץ – חלקם בריכוזי מפונים, אבל חלקם ביישובים רבים אחרים. לפיכך **אנו סבורים, בדומה לנאמר בהצעת החוק, שעל המדינה להציב קלפיות מיוחדות במקומות שונים ברחבי הארץ, הן במקומות שבהם יש ריכוזי מפונים והן במקומות אחרים, על מנת להקל על המפונים לממש את זכותם לבחור.** איננו מביעים עמדה לגבי המספר או המיקום הספציפי של הקלפיות האלה – אך עליהן להיות ממוקמות באופן שיאפשר למפונים להצביע תוך השקעת משאבים סבירים, וברור שלכל הפחות יש למקם קלפיות מיוחדות כאלה בריכוזי אוכלוסין מרכזיים גם במרכז, באזור ירושלים ובדרום המדינה.

- הצבעת חיילים – **אנו מסכימים לנאמר בהצעת החוק: יש לאפשר לחיילים להצביע בבחירות באמצעות הצבעת קלפיות מיוחדות עבורם, בדומה לנעשה בעת בחירות כלליות לרשויות המקומיות.** יתר על כן, כיוון שהתנאים הבסיסיים שבמסגרתם פועל הצבא לא השתנו באופן מהותי מאז הבחירות המקומיות שהתקיימו בפברואר 2024 – מספר גבוה של חיילי מילואים ומספר גבוה של חיילים המוצבים במקומות שבהם קשה יותר להצביע, במיוחד ברצועת עזה ובדרום לבנון – מוצדק לאמץ ככלל את הסדרי ההצבעה המקלים שהיו נהוגים בבחירות אלה, לרבות **הארכת תקופת ההצבעה המוקדמת**, כפי שמוצע בהצעת החוק שבנדון.

נשמח לעמוד לרשותכם ככל שיידרש,
בברכה,

ד"ר אריאל פינקלשטיין

ד"ר אסף שפירא

המכון הישראלי לדמוקרטיה